

Motion till riksdagen 2005/06:So464

av **Maria Larsson (kd)**

Äldres rätt att välja mat

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att boende på äldreboenden samt anhöriga får information om till vilken instans de kan vända sig med synpunkter och klagomål på maten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att personal som ansvarar för utbud och planering av pensionärernas måltider utbildas i kost och nutrition.

Motivering

Det är en självklarhet att äldre själva ska få välja var de ska tillbringa sin ålders höst, men får det inte. Boenden läggs ner och platser försvinner, trots att de äldre ökar i antal. Följden av socialdemokratisk politik är att många människor åldras i ensamhet. Trots att valfrihet borde vara en självklarhet, har äldre idag ingen valmöjlighet mellan ett boende där man får massage varje dag, ett församlingsdrivet boende eller ett där man får ta med sig husdjuret.

De lokala pensionärsråden har svårigheter att få till stånd ett reellt inflytande då de sällan har någon verklig beslutskompetens i den kommunala organisationen. Utvecklingsinsatser saknas ofta när det gäller den representativa och direkta demokratin såväl som för de kollektiva och individuella formerna för påverkan. Tillsyn utförd av Länsstyrelsen i Jönköpings län visar därför inte helt förvånande att en del kommuner inte heller ger sina äldre möjlighet att ha synpunkter på beshisning och kostutbud. Även om detta fanns i vissa kommuner, hade inte pensionärerna nåtts av informationen. Dessutom framkom att mer än var femte pensionär inte visste vart man skulle vända sig med synpunkter och klagomål på maten eller hur distributionen fungerade.

Av intervjuade hemtjänstgrupper bland kommuner i Jönköpings län, ansåg hälften att den utbildning och fortbildning i kostfrågor som personalen erhållit var otillräcklig. Det är angeläget att all personal som kommer i kontakt med

Fel! Okänt namn på

omsorgstagare har goda och relevanta kunskaper i kostfrågor. Det kan gälla kostens betydelse för äldres hälsa, grundläggande kunskaper i näringslära och träning i hur man uppmärksammar de som behöver särskilt stöd eller ligger i riskzonen för undernäring.

Enligt rapporter från bl.a. Socialstyrelsen vet vi att knappt fem procent av personer äldre än 70 år som bor i eget boendet är undernärda. Men inom särskilda boendeformer ser förhållandena annorlunda ut: i äldreboenden av servicehuskaraktär är 20 procent undernärda och i äldreboenden för personer med stort kroppsligt vårdbehov (sjukhem) är upp till 70 procent undernärda.

Undersökningar som gjorts i Stockholms län visar att det på många boenden finns otydlighet i vem som hade ansvaret för kost och näring. Flera boenden har för lång nattfasta och det fanns också en bristfällig social dokumentation av kost- och näringsfrågor liksom avsaknaden av dessa frågor i vårdplanering på flera boenden. Riskanalys och planering av förebyggande åtgärder saknades på flertalet besökta boenden.

Den vanligaste orsaken till undernäring hos äldre är sjukdomar. Det är inte ovanligt att äldre har flera sjukdomar samtidigt, t.ex. hjärt- och kärlsjukdomar, sviter efter stroke, diabetes, reumatisk sjukdom, cancer etc. Vid sjukdom förändras ämnesomsättningen så att ämnesomsättningen stiger och energiförlusterna ökar. Detta medför i sin tur att energi- och proteinbehovet ökar. Aptiten minskar samtidigt, framförallt till följd av att luktsinnets känslighet minskar. Eftersom sjukdomstillstånd är vanliga i äldreboenden är det mycket viktigt att intaget av mat inte försummas. Den kost som serveras ska vara näringsrik och anpassad till individen.

I Socialstyrelsens rapport "Näringsproblem i vård och omsorg" (SoS rapport 2000:11) anges målet för näringsomhändertagande och behandling inom äldreomsorgen på följande sätt: "Bästa möjliga livskvalitet och funktion i ett överblickbart perspektiv, till skillnad från syftet med näringsrekommendationer för yngre där tyngdpunkten istället är att förebygga sjukdom. Maten och måltiden har dessutom en social aspekt." Socialstyrelsen fick i april 2005 i uppdrag av regeringen att ge ett nationellt stöd för kvalitetsutveckling i måltid- och näringsfrågor inom äldreomsorgen. Uppdraget ska redovisas i en delrapport april 2006 och slutredovisas april 2007. I väntan på resultaten från denna rapport, har regeringen emellertid ett ansvar att se till att tydliga signaler skickas till landsting och kommuner om ansvaret för äldres behov av näringsrik och varierad kost.

Stockholm den 30 september 2005

Maria Larsson (kd)